Reaccions al terratrèmol

Per PepMaria el dl., 16/10/2017 - 09:00

El dia de Tots Sants (1/11) de 1755 a Lisboa hi va haver un terratrèmol i un tsunami –seguits d'incendis- que van causar desenes de milers de morts. Va ser un dels terratrèmols més cruents de la història europea. I per això va remoure els cors i les ments dels intel·lectuals europeus, que estaven immersos en un debat sobre el sentit de la història humana. Fruit d'aquell debat, uns anys després Voltaire escrivia una novel·la filosòfica*: Càndid o l'optimisme* (1759). Al capítol 5, dos dels protagonistes, el filòsof racionalista Pangloss i el seu ingenu deixeble Càndid, arriben en vaixell a Lisboa en ple terratrèmol. Heus ací el que Voltaire narra:"Núvols de flames i cendres cobreixen els carrers i les places públiques; les cases s'enfonsen, les teulades cauen capgirades sobre els fonaments, i els fonaments es dispersen; trenta mil habitants de tota edat i tot sexe són esclafats sota les ruïnes. El mariner deia xiulant i blasfemant "Aquí hi ha alguna cosa a guanyar". Pangloss deia "Quina pot ser la raó suficient d'aquest fenomen?" Càndid s'exclamà: "Heus ací l'últim dia del món."
De fet, entre els capítols 5 i 6, Voltaire presenta i desenvolupa quatre reaccions al terratrèmol:

1. Aprofitar-se de la situació de desgràcia per treure'n beneficis personals (el mariner del vaixell).
2. Buscar explicacions teòriques al terratrèmol (Pangloss).
3. Desesperació però alhora intent d'ajudar les víctimes sense buscar explicacions (Càndid).
4. Recerca d'un boc expiatori. El terratrèmol és un càstig de Déu per la infidelitat del poble. Com a conseqüència, s'organitza un Auto da fe i es cremen a la foguera uns quants heretges (la Inquisició).

Aquestes actituds es poden reconèixer com a reaccions a qualsevol situació de tensió social.

1. Individus i organitzacions fan diners a costa de situacions desgraciades. Per exemple, gent que ofereix crèdits usurers als més pobres que no tenen crèdit bancari; o empreses que fan signar contractes a persones sense capacitat per entendre el que estan signant.
2. Hi ha gent amb tendència a voler explicar-ho tot racionalment, i per tant, a parlar de tot: "Pangloss" vol dir etimològicament "el que parla de tot". Dediquen les seves energies a buscar causes enlloc d'actuar.
3. Altres intueixen que el primer que toca és callar i socórrer les víctimes. Les explicacions ja aniran emergint més tard.
4. Finalment, hi ha formes d'irracionalitat extrema que projecten sobre persones o grups innocents la culpa de la desgràcia. Per exemple, als règims no democràtics els dissidents acaben essent tractats com a bocs expiatoris.

.....
· "Qui a la vista d'un profit pensa en el que és just, a la vista d'un perill ofereix la vida i davant d'un antic compromís no oblida les paraules de tota la vida, ben cert que se'l podria considerar un home consumat." Confuci *Analectes* XIV, 12.

· "I ara queda't en silenci.
Deixa que parli Aquell qui crea les paraules."
Rumi *Ell també va fer la clau*

· Jesús, tot passant, veié un home que era cec de naixement. Els seus deixebles li van preguntar: "Rabí, qui va pecar perquè nasqués cec: ell o els seus pares?". Jesús respongué: "No ha estat per cap pecat, ni d'ell ni dels seus pares, sinó perquè es manifestin en ell les obres de Déu (...) Dit això, escopí a terra, va fer fang amb la saliva, el va estendre sobre els ulls del cec i li digué: "Vés a rentar-te a la piscina de Siloè —que vol dir «enviat»". Ell hi va anar, s'hi rentà i tornà veient-hi." (Jn 9, 1-7)
.....
· Analitza algun esdeveniment social traumàtic i intenta identificar-hi les quatre actituds que presenta Voltaire.
· Pensa en quatre situacions viscudes en què t'hagis identificat amb cadascuna d'aquestes quatre actituds.